

Nederlands Centrum
voor **Beroepsziekten**

Beroepsziekten bij beeldend kunstenaars? Ervaringen Medische Helpdesk AtelierVeilig

Gert van der Laan, klinisch arbeidsgeneeskundige
Heijermanslezing, 20 juni 2008

WHO Collaborating Center

Coronel Instituut, Academisch Medisch Centrum Amsterdam

Beroepsziekten in de kunst

Vocaal:

- *Silicosis Blues*, John White / Pinewood Tom 1936
- *Industrial Disease*, Mark Knopfler 1982
- *Metal Fume Fever*, Juliana Hartfield 2000 Zomba Songs BMI

Beeldend:

- Vele schilders en beeldhouwers hebben de slechte arbeidsomstandigheden tot onderwerp;
- Prachtig overzicht over kunsthistorische achtergronden van Mens en Werk in het *Gemeentemuseum Helmond*

Medische Helpdesk AtelierVeilig

Achtergrond

- VASSt-project SZW en Federatie Kunstenaarsverenigingen
- Online database voor kunstenaars en restauratoren met praktische informatie over materialen en technieken ('Stoffenmanager')
- Aanvullend Helpdesk gezondheidsklachten/ vragen ingericht gekoppeld aan reguliere Helpdesk NCvB i.s.m. Stichting Kunstenaarsmaterialen (Pieter van Broekhuizen en Pieter Keune)

Medische Helpdesk AtelierVeilig

Rubricering van vragen

- **Stofgerichte vragen:**
 - lood in bloedbepaling bij maken van loodsculpturen?
 - risico siliconen bij mallenmaken?
 - Aluin: risico inademing?
 - citrusterpentijn, een goed alternatief?
- **Ziektegerichte vragen**
 - hoofdpijn bij bronsgieten?
 - handeczeem bij pottenbakker?
 - MCS bij beeldhouwster?

Citrusterpentijn; goed alternatief?

- 'Milieuvriendelijk en non-toxisch alternatief voor terpentijnolie'
- Schillen van citrusvruchten worden na sapwinning gedestilleerd (0,3% olie)
- Bevat ca. 2% furocumarine (fototoxisch!) huidirriterend
- Al met al dus geen goed alternatief om gezondheidsredenen

Voorbeeld

Crystal Clear® glasheldere giethars

- Polyurethaan Elastomeer (geen blaasmiddel) grote druk-en treksterkte
- Component 1: dicyclohexylmethaan-4,4'-isocyanaat
- Component 2: Trade Secret op MSDS; waarschijnlijk polyol soorten met OH-groepen
- Menggen met pigmenten
- Schoonmaken met spiritus (3 dl per gietkeer)
- Gezondheidsrisico: huid irritatie, huidallergieën en luchtwegproblemen (isocyanaat-astma)

Risico aluin bij textielverf?

- Probleemverheldering: grootschalige toepassing van plantaardige verf koken in open bakken en eerst beitsen met aluin
- Zoeken in Toxline: er is weinig info , zoals voor alle 'oude stoffen' die industrieel weinig gebruikt worden
- Aluin heeft adstringerend effect: slijmvliesprikkeling/ beschadiging bij inademing (aerosolvorming bij deze toepassing)
- Risicovolle toepassing dus!

Beeldend kunstenaars met OPS? Twee voorbeelden uit Solvent Team project

- Een 50-jarige schilderes
 - grote doeken
 - nat-in-nat techniek met oplosmiddelen
 - woonde in eigen atelier
- Een 45-jarige textielontwerper
 - monumentale objecten
 - beschilderd met o.a. drukinkt
 - werkplaats in eigen huis

Medische Helpdesk AtelierVeilig

- Betrekkelijk weinig vragen door slechte implementatie Vast-project
- Serieuze problemen
 - soms extreme werksituaties (thermometerfunctie)
 - in aantal gevallen doorverwijzing voor gespecialiseerd medisch onderzoek (klinisch arbeidsgeneeskundigen i.s.m. orgaanspecialisten)